

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____
_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____
_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL 2024

privind implementarea proiectului din cadrul concursului

Stimularea excelenței în cercetare

Proiectul

Valorizarea prin editare și digitalizare a patrimoniului național documentar (documente
istorico-confesionale) al Republicii Moldova

Cifrul proiectului 24.80012.0807.11 SE

Prioritatea strategică Provocări societale

Rectorul/Directorul organizației

Igor CAȘU

Președintele Consiliul științific/Senat

Igor CAȘU

Conducătorul proiectului

Ion GUMENĂI

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul etapei 2024
2. Obiectivele etapei 2024
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024
5. Rezultatele obținute
6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului 2024
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului 2024
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului 2024
10. Dificultăți în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane
11. Recomandări, propuneri
12. Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024 (Anexa 1)
13. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2024 în limba română și în limba engleză (Anexa 2)
14. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 3)
15. Componența echipei conform contractului de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 4)

1. Scopul etapei 2024 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Depistarea, identificarea și confruntarea istoriografică și informațională cu referire la patrimoniul național documentar privind valorizarea patrimoniului național cultural documentar pe segmentul surselor istorico-confesionale. Cercetarea fondului documentar din cadrul ANA.

2. Obiectivele etapei 2024 (obligatoriu)

1. Examinarea și verificarea Îndrumătorilor ANA a Arhivelor Naționale a României și Direcției Județene Iași a Arhivelor Naționale în vederea identificării fondurilor prioritare pentru realizarea proiectului.
2. Cercetarea și analiza fondurilor și inventarelor fondurilor pentru identificarea dosarelor.
3. Determinarea și precizarea dosarelor care urmează a fi propuse pentru publicare, atât în acest an cât și în următorii ani, în condițiile în care proiectul este preconizat pentru o durată de cel puțin 10 ani.
4. Stabilirea documentelor pentru volum sau a manuscrisului ce urmează a fi publicat în cadrul proiectului.
5. Cercetarea și analiza dosarelor în vederea selectării documentelor sau a dosarelor integrale ce urmează a fi digitizate.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

1. Studiarea bibliografiei, formularea principiilor, în baza cărora va fi selectat și pregătit pentru publicare materialul colectat.
2. Explorarea site-urilor diferitor instituții cu caracter depozitoriu și a documentației privind sursele istorice și a legislației privind patrimoniu documentar.
3. Cercetarea și analiza Îndrumătoarelor ANA (și a altor arhive, dacă este cazul) și stabilirea fondurilor documentare necesare pentru proiect reieșind din scopul acestuia.
4. Determinarea metodologiei de selectare a documentelor.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

1. S-a întocmit lista bibliografică cu referire la *Valorizarea patrimoniului național cultural a Republicii Moldova* și a listei principalelor colecții de documente cu referire la spațiul românesc (Se anexează).
2. Au fost consultate o serie de site-uri a unor instituții cu caracter depozitoriu, dar și Îndrumătoarele ANA în vederea identificării fondurilor de documente cu caracter istorico-confesional, precum și inventarele de fonduri, fiind analizate și conținuturile dosarelor.
3. Membrii proiectului au participat la o serie de manifestări științifice cu tematica legată de subiectul proiectului în cadrul cărora au fost diseminate rezultatele și concluziile elaborate în cadrul proiectului (A se vedea punctul 6).
4. În urma consultărilor și comparării conținuturilor documentelor și manuscriselor s-a determinat metodologiei de selectare a documentelor.
5. Au fost publicate, s-au au fost prezentate spre publicare o serie de studii și materiale ce fac parte din aria de cercetare abordată de proiect.
6. Evaluarea rezultatelor obținute au fost descrise și prezentate atât în cadrul forurilor științifice, cât și în paginile edițiilor de profil (Anexa 1). Mai mult evaluarea rezultatelor s-a efectuat atât în cadrul grupului de lucru antrenat în proiect cât și în cadrul Consiliului

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

În conformitate cu etapele de realizare a proiectului, în perioada de raportare ca o primă etapă a fost preconizată Studiul bibliografiei și elaborarea metodologiei de cercetare. Ca urmare a fost elaborată o listă bibliografică ce conține principalele lucrări și studii ce sunt axate pe publicare și prin aceasta la valorizarea patrimoniului documentar cu referire la spațiul românesc atât din perioada medievală, cât și din cea modernă și contemporană. Ori, redactarea unei astfel de liste, pe de o parte permite crearea unui tablou complex a nivelului de publicare a surselor istorice, și acoperirea cronologico-tematico-geografică pe acest subiect, iar pe de altă parte permite familiarizarea cu metodologia aplicată pentru publicarea documentelor și instrumentarul de lucru aplicat de către specialiști în domeniu (Lista cu titlurile lucrărilor întocmită cuprinde peste 50 de pagini).

Totodată în vederea depistării, identificării și analizei fondurilor documentare cu conținut istorico-religios, au fost consultate Îndrumătoarele Agenției Naționale a Arhivelor a Fondului arhivistic Guvernamental și cel al Fondului Organizațiilor social-politice. Urmare a investigațiilor efectuate asupra a peste 20 de fonduri tematice un interes deosebit cu referire la segmentul tematic pus în discuție reprezentând: FONDURILE 205 și 208. „Dicasteria Duhovnicească din Chișinău”, 1810-1834 și „Consistoriul Duhovnesc din Chișinău”, 1832-1918; FONDUL 2119. Mănăstirea Nouleamț (Chițcani); FONDUL 1135. Episcopia Chișinăului; FONDUL 1217. Episcopia Hotinului; FONDUL 1862. Directoratul învățământului și cultelor din Basarabia și instituțiile subordonate lui; FONDUL 3046. Împuternicitul Consiliului pentru Problemele Bisericii Ortodoxe Ruse pe lângă Sovietul Comisarilor Norodnici al URSS pentru RSSM; FONDUL 3305. Împuternicitul Sovietului/Consiliului pentru Problemele Cultelor pe lângă Sovietul Comisarilor Norodnici al URSS pentru RSSM; FONDUL 2529. Împuternicitul Sovietului pentru problemele religiilor de pe lângă Consiliul Miniștrilor URSS pentru RSSM; FONDUL 2345. Serviciul de Stat pentru problemele cultelor pe lângă Guvernul Republicii Moldova ș.a.

De asemenea pe lângă aceste fonduri mari mai pot fi enumerate și o serie de fonduri mai mici cum ar fi: Dicasteria Duhovnicească a exarhatului Moldovei și Valahiei (1808-1812); Direcția economică a Casei arhieresti din Chișinău 1817-1917; Direcția gubernială pentru lumânări din or. Chișinău(1861-1924); Direcția proprietăților duhovnicești străine în Basarabia (1864-1918); Împuternicitul așezămintelor duhovnicești străine din regiunea Basarabiei (1823-1908); Șefii raioanelor Direcției proprietăților duhovnicești străine din Basarabia (1914-1918), Fondul blagocinilor mănăstirilor, Hârjăuca, Fondurile Catedralei și a altor biserici, Consiliul școlar eparhial din Chișinău și instituțiile subordonate lui (1845-1848; 1867-1917); Congresele eparhiale ale preoțimii (1847-1877; 1882-1900; 1902-1905, 1908-1914); Școala Teologică din Chișinău, (1917-1918) ș.a. fiind necesar de luat în considerație faptul că acestea au fost selectate din cele peste 2000 de fonduri și peste 1600000 de unități de păstrare ce se află în cadrul Agenției Naționale a Arhivelor.

Fiecare dintre fondurile enumerate ante își are valoarea sa istorică, culturală, spirituală informațională, cuprinzând un anumit spațiu temporar diacronic ce reflectă atât evoluția social – economică a societății, cât și situația moral-spirituală a momentului, cuprinzând și un spectru mult mai vast de probleme precum ar fi: raporturile dintre stat și biserică, relațiile dintre Biserica

Ortodoxă dominantă și minoritățile confesionale, prezența elementului de credință în imaginarul colectiv, structuri ecleziastice și colaborarea cu cele laice educativ-culturale, personalități eminente în viața spirituală a spațiului pruto-nistean etc.,

Dintre fondurile enumerate, a fost selectat pentru valorificare FONDUL 2119. Mănăstirea Noul-Neamț (Chițcani) ca argument servind varii motive. În primul rând fondurile selectate în linii majore sunt unități de păstrare care sunt completate doar cu izvoare de tip document, lipsind componenta manuscriselor și cărților tipărite.

Așa de exemplu Fondul 205 al Dicasteriei este alcătuit din două inventare, în care sunt stocate 7286 de unități de păstrare, iar fondul 208 al Consistoriului are cinci inventare cu 16166 unități de păstrare toate sub formă de documente sau FONDUL 1135. Episcopia Chișinăului, care este constituit din două inventare. Inventarul I conține 232 un. p.; Inventarul II, partea I – 2005 un. p.; Inventar II, partea II – 1575 un. p.; și Inventarul II, partea a III – 533 un. p. toate în format de documente.

Fondul Mănăstirii Noul Neamț se deosebește de celelalte fiindcă este mult mai complex și cuprinde unități de păstrare în format diferit, documente, planuri, manuscrise, cărți ș.a. ceea ce permite realizarea maxim optimă a scopurilor și obiectivelor care au fost propuse în proiect.

Pe de altă parte Fondul Mănăstirii Noul Neamț reprezintă, credem, cel mai valoros fond monastic ce se află la păstrarea Agenției Naționale a Arhivei, Direcția generală a Arhivelor naționale.

Mănăstirea este întemeiată în 1864 prin acceptul Împăratului Alexandru al II-lea și a decretului Sfântului Sinod din 17 februarie același an, prin demersul unui grup de călugări veniți de la Marea Lavră a Neamțului, din dreapta Prutului și cu străduințele ieromonahului Teofan Cristea și duhovnicului Andronic Popovici.

Prin dispoziția Nr. 1461 a Sfântului Sinod a fost confirmat Regulamentul de funcționare a noului Locaș de cult, specificându-se că acesta este parte componentă a Lavrei Neamțului din România, urmând să se conducă în activitatea sa după așezământul paisiano-athonit.

Ca prim stareț a mănăstirii în 1864 a fost numit ieromonahul Teofan Cristea, în timpul căruia s-a construit Soborul mănăstirii cu hramul „Înălțării Domnului”.

În conformitate cu decretul imperial din 12 ianuarie 1885, este schimbat statutul mănăstirii, iar locul lui Teofan Cristea este preluat la 4 mai 1885 de ieroschimonahul Andronic Popovici, care în 1890 este ridicat la rangul de arhimandrit. Acesta s-a remarcat îndeosebi prin activitate sa de creație și traducere, lăsând după sine peste 50 de volume de manuscrise, ce însumează aproximativ 11 000 de file. Tot datorită lui a fost întemeiată și Biblioteca de la Mănăstirea Noul Neamț, care a început să funcționeze pe deplin începând cu anul 1885.

În 1893 după moartea lui Andronic este ales stareț ieromonahul Gherman (în lume Gheorghii Erimcio). În vremea acestor stareți, mănăstirea devine una din cele mai cunoscute centre spirituale din Basarabai.

Situația se schimbă odată cu venirea puterii sovietice. În 1940. Au fost naționalizate livezile și viile mănăstirii. În 1945 în mănăstire locuiau 57 de monahi. În conformitate cu dispoziția Consiliului de Miniștri a URSS Nr. 1159, din 16.10. 58, mănăstirile practic au fost deposedate de toate proprietățile funciare. În 1962, mănăstirea a fost închisă definitiv, iar o parte a bibliotecii, după ce o serie de lucrări au fost efectiv nimicite, a ajuns la păstrare la Arhiva Națională a RSSM.

La moment în cadrul Agenției Naționale a Arhivelor – Direcția generală a arhivelor naționale, în fondul 2119 sunt acumulate 2056 de unități de păstrare. Acesta este împărțit pe șase inventare, care conțin atât manuscrise, cât și lucrări tipărite. Tematica lucrărilor este variată conținând lucrări religioase, istorice, de muzică bisericească și chiar lucrări beletristice. Acestea sunt scrise în limba română, slavă, greacă, latină, germană, franceză, poloneză sau bulgară, spectrul diacronic variind între secolul al XVII-lea – secolul XIX.

Cea mai veche carte tipărită este un Lexicon greco-latin din anul 1541, iar cea mai veche carte în limba română este Pravila cea mică de la Mănăstirea Govora din anul 1640.

Ca metodologie de lucru grupul de lucru a utilizat o serie de metode precum ar fi: - Colectarea individuală și/sau în grup a materialelor de arhivă păstrate la ANA și de peste hotare. Clasificarea materialului după importanța (primar și secundar) și după tipul documentului - scrisori, memorii, rapoarte, periodice); Sistematizarea materialului: după criterii (cronologic, tematic); Transcrierea paleografică a textelor fie că este vorba de texte slavo-române, româno-chirilice sau ruse vechi; Tehnoredactarea, redactarea și întocmirea aparatului critic; Compararea ponderii sursei istorice în descrierea evenimentială sau factologică; Compararea și analiza valorii documentului sau a manuscrisului; Reprezentativitatea sursei ca parte a patrimoniului național cultural al Republicii Moldova; Verificarea gradului de accesibilitate a documentelor colectate pentru public; Analiza comparativă în vederea stabilirii corelației materialului cu istoria teritoriilor aferente, precum și sub aspect cronologic și geografic;

Pornind de la metodele de cercetare enumerate echipa a stabilit ca segment de referință digitizarea a dosarelor Nr. 1-35, inventar 1, fondul 2119. Acestea unități de păstrare conțin documente, corespondențe, rapoarte de dări de seamă, informații cu referire la situația Bisericii Ortodoxe din România, ș.a. care reprezintă un material istorico-factologic reprezentativ al istoriei spirituale din acest spațiu, dacă este să luăm în considerație faptul că mănăstirea Noul Neamț va deveni principalul locaș de cult din Basarabia celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Mai mult sursele ce vor fi digitizate și puse în circuitul științific prezintă interes nu numai pentru cercetătorii din Republica Moldova dar și din România sau Ucraina, dat fiind existența a datelor importante conținute de documente cu referire la aceste spații geografice. Până la moment au fost analizate conținuturile a celor 35 de dosare, fiind efectuată analiza și structura documentelor slavo-române, româno-chirilice și ruse, fiind digitizate primele dosare fiind prelucrate 2500 de file.

Pentru acoperirea laturii proiectului legate de editarea manuscriselor, ca reper au fost luate manuscrisele arhimandritului Andronic Popovici, numit și ultimul cronicar al Basarabiei. Ca obiect de studiu și cercetare au fost luate în considerare lucrările manuscrise ale lui Andronic Popovici legate de *Istoriile* mănăstirilor Neamț, Secul și Noul Neamț. Argument în acest sens servind faptul că pe de o parte principala operă a duhovnicului Andronic este Istoria Sfintelor mănăstiri Neamț și Secu, lucrare care considerăm că trebuie să vadă lumina tiparului integral. Apoi datele colectate de către Andronic și care se conțin în această lucrare au trezit interesul încă din perioada scrierilor acestora, anii 70-80 ai secolului XIX-lea, corespondență în acest sens purtându-se cu personalități marcante a timpului precum au fost Melchisedec Ștefănescu, Conon Avrămescu sau Narcis Crețulescu.

Totodată prezintă interes și Istoria mănăstirii Noul Neamț care se păstrează în manuscris la Agenția Națională a Arhivelor și care este prima lucrare istorică a unui locaș monahal din Basarabia pe de o

parte, iar pe de alta este unica mănăstire dublet din această regiune fiind „sora și fiica” Lavrei Neamț.

Din alt punct de vedere, acest manuscris (care pe nedrept este atribuit de unii specialiști lui Gurie Grosu, care de fapt a utilizat acest manuscris pentru a scrie versiunea rusă a istoriei Noului Neamț) îl are drept autor pe un contemporan al evenimentelor, astfel încât este un izvor primar cu referire la viața spirituală din Basarabia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și nu numai, fiind abordate și o serie de alte probleme, precum situația Bisericii Ortodoxe din România sau problema proprietăților mănăstirești în raporturile ruso-române.

O realizare în cadrul proiectului a fost și elaborarea și editarea lucrării *Армянская община Бессарабии в период царского правления* care în conformitate cu conceptul membrilor echipei proiectului pe lângă textul de bază care depășește 200 de pagini, este însoțită și de anexe documentare cu un volum de aproximativ 80 de pagini cu documente ce pot fi consultate ce au proveniența de la Agenția Națională a Arhivelor și Arhivele Naționale ale Republicii Armenia (un număr de 15 anexe și 35 documente integrale).

6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice (obligatoriu)

În vederea diseminării rezultatelor științifice din cadrul proiectului, membrii echipei s-au înscris și au participat la o serie de foruri științifice precum ar fi:

CIOBANU Tudor, Masa rotundă, Ioan Caproșu. Distins istoric ieșean, Comunicarea: Corespondența inedită dintre cercetătorii Ioan Caproșu și P. Dimitriev, Chișinău, BNRM, 23 august, 2024.

GUMENĂI Ion, Masa rotundă, Ioan Caproșu. Distins istoric ieșean, Comunicarea: Cercetătorul Ioan Caproșu și editarea colecției de documente *Documenta Romania Historica*, Chișinău, BNRM, 23 august, 2024.

CIOBANU Tudor, Congresul Național al Istoricilor Români, Comunicarea: Aspecte ale evoluției geo-demografice a așezărilor din ținutul Soroca și Orhei-Lăpușna la sfârșitul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea, Chișinău-Suceava, 27-31 august, 2024.

GUMENĂI Ion, Congresul Național al Istoricilor Români, Comunicarea: Biserica Ortodoxă din Basarabia, jubileomania imperială și „locurile memoriei” ale istoriei ruse la începutul secolului XX, Chișinău-Suceava, 27-31 august, 2024.

GUMENĂI Ion, Simpozionul științific național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei, ediția a XIII, Comunicare: Secularizarea averilor mănăstirești și problema vechilimelilor pentru proprietățile din Basarabia, Mănăstirea Secu, România, 20-21 septembrie 2024.

CIOBANU Tudor, Conferința științifică Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jumătate a sec. al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea. In memoriam Acad. Iustin Frățiman, Comunicarea: Natalia Cheșcu-Obrenović în sursele documentare de la Chișinău, Chișinău. 24 septembrie 2024.

GUMENĂI Ion, Conferința științifică Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jumătate a sec. al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea. In memoriam Acad. Iustin Frățiman, Comunicarea: Din corespondența dintre Andronic Popovici și Calistrat Galactionovici, Chișinău. 24 septembrie 2024.

CIOBANU Tudor, Simpozion Internațional despre „Experimentul Pitești – Reeducarea prin tortură”, Comunicarea: Aspecte documentare noi referitoare la activitatea organizației antisovietice „Arcașii lui Ștefan”, al XXIV-lea, Pitești, România, 27 – 29 septembrie 2024.

GUMENĂI Ion, Conferința Internațională „Sfântul Ioan Paul al II-lea și Biserica Catolică din Republica Moldova”, Comunicarea: Biserica Catolică din RSS Moldovenească în perioada transformărilor din anii '80 ai secolului al XX-lea, Chișinău, MNIN, 15 octombrie 2024.

GUMENĂI Ion, Conferință Științifică Internațională „Latinitatea, Romanitate, Românită”, Comunicarea: Prezența românească în Muntele Athos în anii 60-70 ai secolului al XIX-lea, Chișinău, USM, 4 noiembrie 2024.

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Proiectul propus este unul durabil și cu un puternic impact științific, atât pentru științele socio-uman cât și pentru valorizarea și prezervarea fondului național documentar al Republicii Moldova. Vor fi elaborate două instrumente de lucru, unul sub forma unui volum editat și unul sub forma unei colecții majore de documente-digitizate care vor constitui baza pentru orice cercetare de ordin istoric, lingvistic, sociologic, juridic, precum și interdisciplinar.

Informarea este un component esențial al cunoașterii, iar accesul profesorilor și a studenților la sursele primare inedite va îmbunătăți cunoașterea. Multiperspectivitatea și imparțialitatea studierii istoriei va fi asigurată, iar această abordare va dirija educația istorică și civică a viitorului cetățean.

Impactul rezultatelor proiectului *Valorizarea prin editare și digitizarea a patrimoniului național documentar (documente istorico-confesionale) al Republicii Moldova* va fi simțit la nivel de informare a comunității naționale și internaționale referitor la evoluția istorică a regiunii.

Doar prin punerea în circuitul științific a patrimoniului documentar național, știința istorică a Republicii Moldova va putea concura la nivel egal cu același domeniu din țările europene.

Proiectul prin intermediul publicațiilor și a manifestărilor ce sunt preconizate anume este orientat spre micșorarea acestor diferențe.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (opțional)

La nivel național au fost stabilite relații de strânsă colaborare cu specialiști din domeniul Istoriei din cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova, cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală precum și cu o serie de cercetători cointeresați în problematica istorico-confesională de valorificare a surselor documentare.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (opțional)

La nivel internațional au fost stabilite relații de colaborare cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Al. I. Cuza” Iași, România, Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității din Arad, România, cu administrația Mănăstirii Secu, Mănăstirea Neamț și Mănăstirea Petru Vodă din România.

10. Dificultățile în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc. (opțional).

11. Recomandări, propuneri (opțional).

Ca o propunere în sensul îmbunătățirii eficienței de obținere a rezultatelor, credem că ar fi bine, dar cadrul numărului membrilor echipelor de cercetare, ar putea fi mărit.

Conducătorul de proiect Ion Gumenăi / (numele, prenumele, semnătura)

Data: 04.12.24

L.S.

Anexa 1 (obligatoriu)

Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024 în cadrul proiectului

Valorizarea prin editare și digitalizare a patrimoniului național documentar (documente istorico-confesionale) al Republicii Moldova

1. **Monografii** (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

GUMENĂI, I., Армянская община Бессарабии в период царского правления. Chișinău: Lexon Prim, 2024, 315 p. ISBN 978-9975-173-10-0.

2. **Capitole în monografii naționale/internaționale**

3. **Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale**

4. **Articole în reviste științifice**

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

GUMENĂI, I., Paisie Velicikovski și Rugăciunea Minții. O retrospectivă istorică. În: *Studia Theologica et Historica Aradensi*, Anul VI nr. 6, 2024, p. 61-75. ISSN 2668-8387.

GUMENĂI, I., Legăturile lui Andronic Popovici cu mănăstirile Neamț și Secu în perioada imediat următoare plecării sale în Basarabia. În: *Buletin informativ Simpozionului Național Rolul Mănăstirii Secu în viața religioasă a Țării Moldovei*, X, 2024, p. 103-117. ISSN 2392 – 6988.

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

MOROI, N., De la Imperiul Rus la Imperiul Sovietic: evoluția conceptului moldovenismului în cercetările etnonaționale. În: *Studia Universitates Moldaviae*, Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2024, nr. 4(184), pag. 98-111. E-ISSN 2345-1009.

4.4. în alte reviste naționale

5. **Articole în culegeri științifice naționale/internaționale**

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. **Articole în materiale ale conferințelor științifice**

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

GUMENĂI, I., DRAGNEV, E., Тисмана, монастырь Успения Пресв. Богородицы. În: Православная энциклопедия, Глава: Тисмана, монастырь Успения Пресв. Богородицы Москва, Церковно-научный центр «Православная Энциклопедия», 2024, Т.68 С. 270-278. ISBN 978-5-89572-067-7.

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

Istoria românilor și universală, Manual pentru clasa a VIII-a, Chișinău: Texter Info, 2024, 175 p. GUMENĂI, I., și alt., ISBN: 978-9975-3680-0-1.

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice.

GUMENĂI, I., Ghid metodic la disciplina Biserica Oficială și minoritățile religioase în Basarabia sub dominația țaristă, Chișinău: Lexin Prim, 2024, 183 p. ISBN: 978- 9975-172-97-4.

Anexa 2 (obligatoriu)

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2024

În conformitate cu etapelor de realizare a proiectului, în perioada de raportare ca o primă etapă a fost preconizată Studiul bibliografiei și elaborarea metodologiei de cercetare. Ca urmare a fost elaborată o listă bibliografică ce conține principalele lucrări și studii ce sunt axate pe publicare și prin aceasta la valorizarea patrimoniului documentar cu referire la spațiul românesc atât din perioada medievală, cât și din cea modernă și contemporană. Ori, redactarea unei astfel de liste, pe de o parte permite crearea unui tablou complex a nivelului de publicare a surselor istorice, și acoperirea cronologico-tematico-geografică pe acest subiect, iar pe de altă parte permite familiarizarea cu metodologia aplicată pentru publicarea documentelor și instrumentarul de lucru aplicat de către specialiști în domeniu.

Totodată în vederea depistării, identificării și analizei fondurilor documentare cu conținut istorico-religios, au fost consultate Îndrumătoarele Agenției Naționale a Arhivelor a Fondului arhivistic Guvernamental și cel al Fondului Organizațiilor social-politice.

A fost selectat pentru valorificare FONDUL 2119. Mănăstirea Noul-Neamț (Chițcani) ca argument servind varii motive. În primul rând fondurile selectate în linii majore sunt unități de păstrare care sunt completate doar cu izvoare de tip document, lipsind componenta manuscriselor și cărților tipărite.

Fondul Mănăstirii Noul Neamț se deosebește de celelalte fiindcă este mult mai complex și cuprinde unități de păstrare în format diferit, documente, planuri, manuscrise, cărți ș.a. ceea ce permite realizarea maxim optimă a scopurilor și obiectivelor care au fost propuse în proiect.

Pe de altă parte Fondul Mănăstirii Noul Neamț reprezintă, credem, cel mai valoros fond monastic ce se află la păstrarea Agenției Naționale a Arhivei, Direcția generală a Arhivelor naționale.

Pornind de la metodele de cercetare enumerate echipa a stabilit ca segment de referință digitizarea a dosarelor Nr. 1-35, inventar 1, fondul 2119. Acestea unități de păstrare conțin documente, corespondențe, rapoarte de dări de seamă, informații cu referire la situația Bisericii Ortodoxe din România, ș.a. care reprezintă un material istorico-factologic reprezentativ al istoriei spirituale din acest spațiu, dacă este să luăm în considerație faptul că mănăstirea Noul Neamț va deveni principalul locaș de cult din Basarabia celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Mai mult sursele ce vor fi digitizate și puse în circuitul științific prezintă interes nu numai pentru cercetătorii din Republica Moldova dar și din România sau Ucraina, dat fiind existența a datelor importante conținute de documente cu referire la aceste spații geografice.

Ca rezultate cuantificabile se poate indica că:

Au fost digitalizate 2500 file; membrii proiectului au participat la 10 foruri științifice, naționale și internaționale (4 naționale și 6 internaționale); Au fost publicate șapte lucrări științifice și metodicodidactice, dintre care o monografie și un articol în revistă de categoria B.

Conducătorul de proiect Ion Gumenăi /

Data: 04.12.24

Summary of the activity and results obtained in the project in the year 2024

In accordance with the stages of the project, during the reporting period, as a first stage, the study of the bibliography and the elaboration of the research methodology were expected. As a result, a bibliographic list containing the main works and studies that are focused on publication and thereby on the valorization of the documentary heritage with reference to the Romanian space from the medieval period, as well as from the modern and contemporary period, was elaborated. Or, the drafting of such a list, on the one hand, allows the creation of a complex picture of the level of publication of historical sources, and the chronological-thematic-geographical coverage on this subject, and on the other hand, allows familiarization with the methodology applied for the publication of documents and the tools of work applied by specialists in the field.

At the same time, in order to detect, identify and analyze documentary funds with historical-religious content, the Guidelines of the National Archives Agency of the Government Archival Fund and that of the Social-Political Organizations Fund were consulted.

FUND 2119 was selected for capitalization. The Noul-Neamț Monastery (Chițcani) as an argument serving various reasons. First of all, the funds selected in major lines are storage units that are completed only with document-type sources, missing the component of manuscripts and printed books.

The Fund of the Noul Neamț Monastery differs from the others because it is much more complex and includes storage units in different formats, documents, plans, manuscripts, books, etc. which allows the optimal achievement of the goals and objectives that were proposed in the project.

On the other hand, the Noul Neamț Monastery Fund represents, we believe, the most valuable monastic fund that is kept by the National Archives Agency, the General Directorate of National Archives.

Starting from the listed research methods, the team established as a reference segment the digitization of files No. 1-35, inventory 1, fund 2119. These storage units contain documents, correspondence, reporting reports, information with reference to the situation of the Orthodox Church in Romania, etc. which represents historical-factological material representative of the spiritual history of this space, if we take into account the fact that the Noul Neamț monastery will become the main place of worship in Bessarabia in the second half of the 19th century. Moreover, the sources that will be digitized and put to scientific value are of interest not only for researchers from the Republic of Moldova but also from Romania or Ukraine, given the existence of important data contained in documents with reference to these geographical spaces.

As quantifiable results it can be indicated that:

2500 files were digitized; project members participated in 10 scientific, national and international forums (4 national and 6 international); Seven scientific and methodical-didactic works were published, including a monograph and an article in category B magazine.

Conducătorul de proiect Ion Gumenăi /

Data: 04.12.24

Anexa 3 (obligatoriu)

Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2024
Cifrul proiectului: 24.80012.0807.11 SE

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Servicii de cercetări științifice	222930	79,3		79,3
Procurarea masinilor si utilajelor	314110	18,9		18,9
Total		98,2		98,2

Conducătorul organizației / (numele, prenumele, semnătura) I. Cașu

Contabil șef / (numele, prenumele, semnătura) V. Gologurschi

Conducătorul de proiect / (numele, prenumele, semnătura) I. Gumenâi

Data: 04.12.24

Anexa 4 (obligatoriu)

Componenta echipei conform contractului de finanțare 2024

Cifrul proiectului 24.80012.0807.11 SE

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2024						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Ion Gumenâi	20/01/1972	Dr. hab.	0,5	01.08.24	31.12.24
2.	Tudor Ciobanu	15/04/1975	Drd.	0,5	01.08.24	31.12.24
3.	Natalia Moroi	04/10/1979	Drd.	0,5	01.08.24	31.12.24
4.						
5.						
6.						
7.						

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2024					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.	Nu sunt.				
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

Conducătorul organizației I. Cașu / (numele, prenumele, semnătura) I. Cașu

Contabil șef V. Gologurschi / (numele, prenumele, semnătura) V. Gologurschi

Conducătorul de proiect I. Gumenâi / (numele, prenumele, semnătura) I. Gumenâi

Data: 04.12.24

